

همالعه دعاوق رد رجب

بباتک نیرخ آلا و .دناهتفرگ هلصاف نآ زا اههزوح ریخا نورق رد هنافساتم هک ماهتفگ ررکم نم رد نآلا .دوب هتشدگ [2] رجب ملع شیدایی پ زا نرق دنچ یلح همالعه نامز . [1] تسا دعاوق ،یلح همالعه هعجارم اچک ره .دندانیدی ار نآ همه و تسای برع نآ مسای نعی .تسا «Algebra» ملع نیای مسای اند لک هدوب یناجزوب و یمزراوخ یارب ،هدوب مالسا زا دعب رجب ملع شودح و شیدایی پ .تسا هنوگنی دینک [3] دشابیم شدعب یارب همالعه .دش عورش موس نرق اهنیای .تسا

لح اه نیای :دنیوگی می هک دسریم یلئاسم هب تالماعم رد نیگنس یهقف نتم رد و دعاوق رد یلح همالعه و متسه دلب مه همالعه نم ینعی ؟تسا انعم هچ هب همالعه هملک نیای . [4] ؤلباقملا و رجب لابل دوشیم [5] درک هدافتسا هقف رد ملع نیای زا دیاب هک میوگی مدوخ بطاخم هب هک منادیم تسرد ار نآ مه

دعاوق بباتک فیلات خیرات هنیمز رد لاوقا [1]

تسا فالخا دعاوق فیرش بباتک فیلات نامز دروم رد

۶۹۹ لاس

دراد نیققحملا رخف دوخ دنزرف هب هک یتیسو نمض رد دعاوق فیرش بباتک نیایاپ رد دوخ همالعه زا مشش هه دیادببا رد و یگللس هاجنپ ندرپ نیایاپ هب زا سپ ار بباتک نیای هک دنک یم حیرصت :تسا هومن فیلات شیوخ کرابم تایح

هٔیصو

هٔبحی ام یلی کدشرأ و ،هتمزالم و ریخلال عفلا کقفو و ،هتعاط یلع یلعات ؤلل کناعأ - ینب ای ملع هب رقت ام لکب کابح و ،نیرادلای ف کدعسأ و ،هٔنمتت و ریخلال نم هلمأت ام ک؁لب و ،هاضرې و بابسأ کقزر و ،تاحلاصلالاب کلامعأ متخ و ،دیغرلا شیعال و دیعسلال رمعال یف کلدٔم و ،نیرعال دق ین - رورشلال کنع عفد و ،روذحم لک ؤلل کاقو و ،تاکربلا مئاطع نم کیلع ضافأ و ،تاداعسلال ظافلا ب مالسلال عئارش دعاوق هیف کلد تنب و ،ماکحألا یواتف بلب باتکلا اذه یف کل تصخل نم تغلب نأ دعب کلد و ،دادسلال قیرط و داشرلا جهن هیف کل تحضوأ و ،ررحم تارابع و ؤرصتخم هلا و هیلع ؤلل یلص ایاربلا دس مکح دق و ،نیرسلال رشع یف تلخد و نیرسمخلال رمعال (714 ص ۳ ج ،ماکحالا دعاوق).ایانملا کارتعا أدبم هٔنأب

بباتک رد ناشیای دوخ حیرصت هب انب) ۶۴۸ لاس رد یلح همالعه بانج دلوت نامز هب تیانع اب نامز نیای (بیترت)هٔئامٔس و نیعبرأ و نامث ؤنس ناضمر رهش نم نورشعلا و عساتلا دلوملا و :شیوخ یلاجر .دشاب یم یرمق یرجه ۶۹۹ لاس ،(۱۵۹ ص ،لاوقالا ؤصالخ

۶۹۲ ای ۶۹۳ لاس

نیا رد .تسا هتخادرپ دوخ بتک رکذ هب زین لاوقالا ةصالخ بیترت ،دوخ یلاجر باتک رد ناشیا مان یفلتخم یاه باتک زا ،تسا یرجه (۶۹۲ خسن زا یخرب قبطو) ۶۹۳ لاس نآ فیلت نامز هک باتک :تسا هلمج نیا زا زین دعاوق هک دنرب یم

رّهطم نبّیلع نب فسوي نب نسحلا

و ادلوم یّیلحلا روصنم وبأ - ءارلا و ،ةدّشمل اءالا و ،ةمّجعمل ريغ ءاطلا و ةمومضمل ميملاب - بتک هل - باتکلا اذه فنّصم ،انکسم :

یف نیملسلمل بهاذم عیمج هیف انرکذ ،هلثم لمعی مل :بهذمل قیقحت یف بلطملا یهتنم باتک هنم انلمع ،یلاعت ؤلل ءاش نإّمتی ،هیف انفلاخ نم ججح لاطبإ دعب ؛هدقتعن ام انحّجر و ،هقفل عبس - **ةئامّس و نیعست و ثالث ةنس** رخآل عیبر رهش وه و - خیّرأتلا اذه یلإ (۱۵۸ ص) .مارحلا و لالحلل ةفرعم یف ماکحأل دعاوق باتک ... (۱۵۵ ص ،لاوقالا ةصالخ بیترت) .تادّلمج

نیا :دیامرف یم هنوگ نیا نآ خیرات و باتک فیلت هجو دروم رد ماثللل فشک فیرش باتک بحاص و لوقعم لیصحت هب لاغتشا زا سپ وا دوخ راهطا هب انب و نیققحملا رخف تساوخر هب باتک :تسا هدش فیلت لوقنم :

تأرق و ،لوقنملا و لوقعمل یف - هجور ؤلل سّدق - یدلاو یلع تلغتشا اّمل :مالسإل رخف لاق ،هقئاقح و هراسأل اعماج ،هقفل یف اباتک لمعی نأ هنم تسمتلا ،انباحصأ بتک نم اریثک ،مکحل نم اهمزلی ام یلإ ةدعاقّلك دنع ریشی نأ و ،ناهربلا و نیلوصأل یملع یلع هلئاسم ینتبی هیبنتل ،اهوحف و یرخأ ةدعاق یلعّصن نم مزل ام و ،هاوتف و هدقتعم کلذ لبقرکذ دق ناک نإ و نیّدلقملا لاهجل نم ریثکّنظی دق ،مارحلا و لالحلل ئدابم دعاوق و ،ماکحأل لوصأ یلع دهتجملا دّیجلارعلشلل لیو :لیق امک ،ادحاو افرح همالک نم اومهفی مل مهّنأ اوملعی مل و ،هیف ماکحأل ضقانت یهنتا ،ءوسلا ةاور نم .

هدش فیلت ۶۹۲ ای ۶۹۳ لاس رد باتک هک تسا لوقعم ای ۶۸۲ لاس رد رخف بانج دلوت هب تیانع اب :دهد یم خساپ ناشیا ؟دشاب :

یفینصت سامتلا و ،لوقنملا و لوقعمل یف باتکلا اذه فینصت لبقر هلاغتشا دعبتسی دق و **باتکلا فنّصملا دق و ،ةئامّس و نینامث و نیتنثا ةنس دلو ؤنأل ،اذک و اذک هتفص باتک و نیعست و ثالث ةنس ؤنأ و ،اهل ؤدع خیرات رکذ و ،ةصالخ یف هتافنصم یف** مامتإ دنع رمعل نم هل ناکف ،**نیعست و نیتنثا ةنس خسنللا ضعب یف و ،ةئامّس** ءاشی نم هیئؤی ؤلل دیب لصفلا نکل و ،هلبق اّمع الصف ،لقأ و ،رشرع و ،رشرع یدحإ باتکلا .

یف تعرش و ،ةنس ةرشرع ثالث لمکأ مل و اهلوقنم و اهلوقعم مولعلل لیصحت نم تغرف دق و لمکأ مل و صیخلتلل حرش مهف یلع صیرحلل ةینم تفّنص و ،ةرشرع یدحإ لمکأ مل و فینصتلا ،شاوحو حورش و نوتم نم ةرشرع یلع فینی ام یبتک نم هلبق تلعم تنک دق و ،ةنس ةرشرعست ةعیرشلل لوصأ یف ةعیربلل دوخل و ،نیدل لوصأ یف ةدبزل و ،اهعباوت و ةغالبل یف صیخلتلل اک نینس رشرع نبا انأ و سوردل نم یقلل تنک و .ةّیفسنللا دئاقع حرشی شاوحو ،فشاکلا و ،اهحورش و ،هلوّطم و هرصتخم ،ینازاتفتلل صیخلتلل یحرش .

مان قاحلا لامتحا ؛تسا لمات لباق هک دنیامرف یم حرطم زین ار یرگید لامتحا نایاپ رد ناشیا نینس دعب ةصالخل یف امب باتکلا مساقاحل لامتحا عم اذه :ةصالخ باتک فیلت زا سپ باتک (۱۱۲-۱۱۱ ص ،ج ،ماثلل فشک) اهفیلت نم

اهي ف بټكلا هذو و :دوش يم تيوقت بټك نيوانع ركذ ناياب رد هصالخ رد همالع مالک اب لامتحا ني
(١٥٩ ص ،لوقالا ةصالخ بټرت)همامت ايلاعت ةلال نم وجرن ،مټي مل ريټك

هدرك ناووع ٦٩٣ اي ٦٩٢ لاس ارباټك فيلأت خيرات ،لوقالا ةصالخ هب دانتسا ابرهاظ زين ةعيرذلا
تسا :

مارحل و لالحل لئاسم ي ف ماكحلأ دعاوق : ٩٣٠

اهيلع فنصملا رصع هخسن ،ةروهشملا ةلواتملا بټك نم يه و 726 يفوتملا يلحلل ةمالعلل
و يشاوحلا و ةقيلعلتلا ترم دق و 725 ي ف يلماعلل ميهارب ا ب رصان ب ني سحلا هاهنا :هئاهن
ن ا لي ق و ةماركلل حاتفم و مائلل فشك و دصاقملا عماج لثم ،هلحم ي ف لك هيلع ةريټكلل حورشلا
سامتلا ب ماكحلأ دعاوق ني ب و هاواتف هيف صخل هقفل ي ف ،نيتس و ةئامتس دعاوقلا لئاسم ددع
لاسربا ب لصفتملا ءالآل فدارت و ءامعنلا غباوس يلعل هلل دمحلا :هلوا . ني ققحملا رخف هدلو
692 و 693 ي ف هنم عرف دق و ،روكذمل هدلو ايل ةطوس بم ةيصوت هتمتاخ ي ف و [...]ءاي بنألا
اضر دمحم خيشلا ب ي لعل خيشلا ةناخ ي ف دوحوم هخسن و مائلل فشك ي ف هركذ امك
ءاطغلل فشاك ،

عبط ،نيتسلال رشح ي ف لخد و نيسمخ رمعلال نم غلب نا دعب همتأ هن ا :هخا ي ف لاق
ب ني دلل رخف دنع دجوي و 1329 ي ف ةعفان يشاوح عم ري بټك يلحرع طقب هانم و 1272 ي ف هانم ارارك
ايل ةعيرذلا) . يلحلل ةمالعلل ءراج اهيلع و 724 اهتباتك يور ،هخسن اضيأ نارط ي ف ني دلل دج
(١٧٧-176 ص ؛ 17 ج ؛ ةعيرشلا فيناصت

هدرك دراو لاكشا گرزباقآ رب ،دعاوق باټك ياهتنا رد همالع بانج تي صو هب دانتسا اب زين يخر ب
دنا :

ايلع ايلاعت ةلال كناعا ي ب اي ملعا :هلوقب هدلو اه ب يصوي ةمالعلل ةمقي ةيصو باټكلل رخا ي ف و
مالسلال ءئارش دعاوق كل تني ب و ،ماكلال يواتف ب باټكلل اذه ي ف كل تصخل دق .. هتعاط
نا دعب كلذ و ،دادسلال قيرط و داشرلا جهن هيف كل تحضوا و ،ةرحم تارابع و ةرصتخم ظافلأ ب
كارتعا أدبم اهنا ب اياربلا ديس مكح دق و ،نيتسلال ءرشن ي ف تلخد و نيسمخل ،رمعلال نم تغلب
.. ايانملا

و ،ه 700 و 699 ماع هنع زواجت و ،ه 698 ماع نيسمخلال غلب دقف ،ه 648 ماع ديلاوم نم ةمالعلل نا ام ب و
ةركذت) . ماتب سيل ه 692 و 693 ماع دعاوقلا فلأ ةنا نم زيجملا انخيش هركذ ام نا ملعي كلذب
(254 ص ؛ 1 ج ؛ نايعال

هنوگ نيا بلطم ود ني ب ناوت يم ،تسا هدش ناووع غارف هملاكا احرص نا رد هك ةعيرذلا مالک زا غراف
كي دزن ي ط رد نا لي مکت اما تسا هدوب نا زا لب ق اي و ٦٩٢ لاس زا تباتك يادتبا خيرات هك درك عمج
دشاب يم ٦٩٩ لاس ينعي لاس هد هب .

٧٢٠ لاس ٣.

هنوگ نيا يكرک ققحم موحرم نادرگاش زا يخر ب زا ءاملعلل ضاير رد ،هاگديد ود نيا لباقم هطقن رد
دناد يم ٧٢٠ لاس هب و لاس هدي ط رد ارب دعاوق فيلأت هك تسا هدش لقن

مهنم و :خياشملا يماسا ركذل ةلومعملل هتلاسر ي ف يكركلل ي لعل خيشلا ءذمالت ضعب لاق و
يلحلل رهطملا ب فسوي ب نسلال ني دلل لامج ةمالعلل ماغرضلل دسال و ماقمقلل رربلا خيشلا
دعاوقلا باټك هانم ،نيتئاملل ايلع فينت ي تلل ءنسلال تافلؤلمل و ةريټكلل فيناصتلا ب حاص

هياهن و مالكل ملع يف مارملا هياهن و هياهنلا و بلطملا ههتنم و فلتخملا و ريحتلا و داشرالا و ملع ىلا لوصولا بيذهت و يدهالا و نيدشرتسملا جهن و قحلا جهن و لوصولا ملع ىلا لوصولا هسن نينس رشع يف اهفلأ دعاوقلا هفيناصت دوجأ و ،حالصلا جاهنم و داقعتالا بجاو و لوصولا 363-ص 1 ج ؛ ءالصلا ضايح و ءاملعلل ضاير). ههتنا -دادغبب هسردب لغتشا و هئامعبس و نيرشع (364-364)

دردان رواب ار ببلطم نينچ اما دوخ ناشيا

فيلأت ناك و ،هئامعبس و نيرشع و تس هسن همالعللا ءافو نالف الوأ اما: رظن همالك يف: لوقأ و (364 ص ،نامه) ... دعاوقلا

يدجورب هلالا تىآ موحرم هناخباتك رد دوجوم يّطخ هخسن رد نينچمه و دوجوم عبط رد فلوم ترابع هك (تسا بيجع) تسا هدش همجرت زين شخب نيا ،يسراف نابز هب باتك همجرت رد اما دراد طقس يرجه 720 لاس رد يگللاس هد نس رد» هك تسا هدش همجرت هنوگ نيا ،باتك نيا رد الاب هرقف : (همالعبانج نس هن و تسا فيلأت نامز لوط ،لاس هد زا دوصقم هك نأ لاح و !«هدرك فيلأت

هب انب و تسا هتشذگرد 726 لاس رد همالع، اريز تسين رظن زا نوربى لضاف نيا مالك، ديوگ فلؤم فيلأت زا نامز هچ و دشاب هتشون شتلحر زا شىپ لاس شش ار دعاوق باتك يتسباب واهتشون ضاير همجرت). دشاب هدرک سيردت، هدوب دادغب رد هك يضرف رب، دادغب رد ات هتفاي تغارف نأ (499 ص ، 1 ج ، ءاملعللا

يارب يياج رگيد دشاب فيلأت يادتباهن و ناياپ نامز ، 720 لاس زا دوصقم رگا دسر يم رظن هب دنام يمن يقاب دادغب رد تنوكس دروم رد ماهبا زا ريغ ضاير بحاص لاکشا

دندكىم ناوئع 699 لاس نامه ار باتك فيلأت نامز ، لمآلا لما رب زين دوخ هقيلعت رد يدنفا موحرم

و ، هئامتس و نيعست و عست هسن ناضمر رهش عسات ءليل هفيلات نم غرف (مكحألا دعاوق باتك) يف ءجحللا يذ نم رشع عبار ءليل هنم فلؤملا غارف نأ هتذمالت ضعب طخب هنم هخسن رخآ يف تيأر (127 ص ؛ لمآلا لمأ ءقيلعت). ءروكذملا هسنلا

درگاش مالک رب ، باتک ناياپ رد همالعبانج تىصو هب دانتسا اب زين نيمانسحم ديس موحرم دندكىم دراو لاکشا يکرك ققحم

660 هئاسم يشاوحلا و حورشلا ريثك نادلجم مارحلا و لالحلا ءفرعم يف مكحألا دعاوق (13) غرف و نينس رشع يف هفلأ هفيناصت دوجأ هنإ يسلمجملل ذيمالت ضعب نع ضايرلا يف. ءلأسم اما دعاوقلا رخآ يف يتلا هدلول همالعللا ءيصو يف و . ههتنا دادغبب هسردب لغتشا و 720 هسن هنم هنم غارفلا دنع هرمع نوکيف نيتسللا رشع يف لخد و نيسمخال غلب نا دعب هنم غرف هنأ ىلع لدي ؛ ءعيشلا نايعأ) 720 هسن ال 699 هسن هفيلات نم هغارف ناك 648 هسن هتدالو تناك اذاف هسن 51 (404 ص ؛ 5 ج

هب («يدنبهتسكش» و «هدشهتسكش ياههكت يزاسيكي» يانعمهب ربحلا [يبرع هژاو ماو](#)) ربح [2]

رد ربح .تسا [تاىضايى ياههخاش](#) نيرتعىسو زا يكي ، [زىلانآ](#) و [هسندنه](#) ، [دادعا](#) [هىرطن](#) هارمه ابىرقت هك تسينامسىر و ؛ درادرپ يم [يتاىضايى ياهدامن](#) نيا هعالطم هب دوخ تلاح نيرتيمومع يتامدقم تالداعم لح لثم يدازى ثحابم لماش هخاش نيا . دندكىم هچراپكى مه اب ار تاىضايى مامت [ربح](#) ار ربح رت يتامدقم ياه شخب .تسا [هناديم](#) و [اههقلىح](#) ، [اههورگ](#) نوچ يياهديرت هعالطم ات

بلغا یتامدقم ربح .دنناوخ یم نردم ربح ای **درجم ربح** ار نآ نردم یاه شخب و ؛دنمان یم **یتامدقم** و **یکشزپ** نوچ یرگید **یدربراک مولع** هوالع هب **یسندنهم** ای **مولع** ،تایضایر هعالطم مهم شخب طسوت اّتدمع هک تسا هتفرشیپ تایضایر یلصا یاه هخاش زا یکی **درجم ربح** .دشاب یم **داصتقا** دوش یم هعالطم یا هفرح **نانادیضایر** .

نوچ ییاهدیجرت زا **باسح** فالخرب ربح رد .دنا توافتم **دیجرت** زا هدافتسا رد **باسح** اب **یتامدقم ربح** یم هدافتسا ،دنا فلختخم ریdaqم ندرک رایخا هب زاجم هک یریdaqم ای لوهجم دادعا یارب ییاهدامن $x = 3$ رادقم یعمج یاه سوکعم لامعا اب اما ،تسا مولعمان x دامن ، $x + 2 = 5$ رد لاثم ناونع هب ددرگ .تسا **ألخ** رد **رون تعرس** تباث c دامن و ،دنا ریغتم m و E دامن ، $E = mc^2$ رد .دوش یم ادیپ نآ یارب زا رت حضاو و رت هداس رایسب هک دنک یم هئارا **تالداعم** لح و **اهلومرف** نتشون یارب ییاه شور ربح .دنتشون یم **اهلکش** ای و تاملک بسح رب ار زیچ همه هک تسا یمیdq یاه شور .

؛دنمان یم «ربح» ار **درجم ربح** رد یتایضایر ءایشا زایعون .دراد مه رت یصصخت یاهدربراک ربح یهژاو (ادیپ یکیو تیاس) .**یربح یژولوپوت** ای **یطخ ربح** لثم ییاهناونع رد لاثم ناونع هب

ةلباقملا و ربحلا ملع

تامولعم نم ةیددع تالوهجم جارختسا ةیفیک هیف فرعی ملع هنال باسحلا ملع عورف نم وه و یف ءانثتسالاب ةلداعملا ةلمجلا نم صقن ام ردق ةدایز ربحلا ینعم و صوصخم هجو یلع ةصوصخم مهنا هئایب و لداعتلل نیتملجلا یدح نم دئازلا طاقسا ةلباقملا ینعم و الداعتیل یخاللا ةلمجلا نیعتی هب هنال ددعلا اهلوا کلد یضتقت ةبسن نم بتارم تالوهجملل اولعجی نا یلع اوحلطصا ثیح نم وهف لوهجم لک نال عیشلا اهیئاث و هیلا لوهجملا ةبسن نم هجارختساب لوهجملا بولطملا عبرم وه و لاملا اهثلاث و ةیناثلا ةبترملا یف هیفعضت نم مزلی امل رذج اضیا وه و عیش همهاب نولباقیف سانجالا هذه نم رثکا وانیفلتخم نیب ةلداعم یلا ضرورفملا لمعلا جرخیف مهبم اهیلع یتلا ةثالثلل یلا لوؤی و اخیص ریصی یتح رسکلا نم اهیف ام نوربجی و ضعبب اهضعب ةبسنلاب یمسی هسفن یف برضی ددع لک نا حیضوت .لاملا و عیشلا و ددعلا یه و ربحلا رادم ائییش هیف فرصتی لوهجم لک کانه ضرفی و ملعلا اذه یف ائییش هسفن یف هبرض لصاح یلا دحایف ناك ناف ملعلا یف الام روکذمل ددعلا یلا ساییقلاب برضلا نم لصاحلا یمسی و اضیا عفر ربحلاف ءایشا ءعبرا لدعی ائییش الا قرشع انلوق یف امک ءانثتسا سانجالا نم نیلداعتملا ربحی هئاك ةلماک قرشعلا لعجیف هنم ینثتسملا یلع ینثتسملا لثم دازی ناب ءانثتسالالا یلع قرشعلا ربح دعب لاثملا یف عیشلا ةدایزک هلیدع یلع ینثتسملا لثم دازی و اناصقن صقنن نا ةلباقملاف ةلثامتم سانجا نیفرطلا یف ناك نا و ةسمخ ریصت یتح ءایشا ءعبرا یف امک ءواسملا یلع ضعبب ءیشالا ضعب لباقت یه لیق و .ةدحاو ءدعب نیفرطلا نم سانجالا ملع نیلمعلا نیذهب ملعلا یمس و .ءواسملا یلع ةسمخلاب قرشعلا تلبوق اذا روکذمل لاثملا نال لئاسم تس یلا مهदन ةلداعملا تهتنا ام رثکا و هیف امهعوقو قرثکل ةلباقملا و ربحلا نا انغلبدق و نودلخ نبالق .ةتس عیجت ءبکرم و اءدرفم لام و عیش یا رذج و ددع نیب ةلداعملا قوف یلا اهغلبد و ءتسلا هذه نم رثکا یلا تالداعملا یهنا قرشملا لها نم میلعاتلا ءمئا ضعب یماسأ نع نونظلا فشک) .یهتنا ءیسندنه نیهاربب ءقیثو الاما اهلک اهل جرختسا و نیقرشعلا (579-578 ص 1، ج 1، نونفلا و بتکلا

نآ عوضوم هک یمالسا نارودت تایضایر زا یاهخاش ،هلباقم و ربح .**باسح** ای هلباقم و ربح ای ،**رُبح** زین و یسندنه و یباسح یاهشور زا هدافتسا اب و تالداعم لح هار زا تامولعم زا تالوهجم جارختسا .دزادرپی زین اهیاهلمجدنچ باسح هب تایضایر زا هخاش نیا نیچمه .تسا ملع نیا صاخ یاهشور

ضایر مولع زا یکی رب ربج ژاو، هداد خر نونکات ق ۱۳/ ۱۹م دس زا هژیو هب هک یتالوحت رثا رد، هزورما و تالداعم لح و تسا (...، تئیه، هقلح، هورگ) یربج یاهراتخاس یسررب نآ عوضوم هک دوشیم قالطا هب ار هژاو نیا هلاقم نیا رد ام اما. دیآیم رامشه ب نآ زا یکچوک شخب اهنت اهیللمج دنچ باسح. درب میهاوخ راک هب، تسا هتشاد یمالسا نارود رد هک یموهفم.

هلباقم و ربج یاههژاو یانعم

راک هب (م ه) یمللواخ یسوم نبلدخم $\frac{1}{2}x^2 + 3x + 2$ ناونع رد راب نیتسخن (ربج: یسراف رد) «ربجلال» ژاو (م ه) یتاریغت رصتخم اب (هلاقم لابلند: کن) باتک نیا اب نایاپورا ییانشآ زا سپ و، هتفر رد هژاو نیا. تسا هتفای هار رگید یاهنابز هب (هسراف رد *algèbre* و یسیلگنا رد *algebra* تروص هب ود رب یواسم یاههلمج ندوزفا لمع رب ار نآ یمزراوخ اما، تسا ناربج و یدنبهتسکش یانعم هب یبرع باتک ناونع رد مه نآ هک - ملباقم ژاو. دنکیم قالطا، یفنم یاههلمج فذح یارب، هلداعم کی یوس ترابع نیا رد الثم) تسا هلداعم فرط ود زا یواسم ریداقم فذح یانعم هب - دوشیم هدی یمزراوخ هلمج زا، یفراعملال ةرئاد راثآ ناگدنسیون. (۴۰، یسوم نبلدخم، یمزراوخ، «...تلباق و تربج اذاف» ص) ینافکا نبا، (۳۹۳ ص) (م ۱۲۰۹/ ق ۶۰۶ د) یزار نیدلارخف، (۲۰۰ ص) (م ۹۹۷/ ق ۳۸۷ د) یمزراوخ دمحا نب دمحم یجَرک هلمج زا، یمزراوخ زا سپ نانادر بجللاغ و (۵۷۹/ ۱) هفیلخ یجاح و (۳۲۷/ ۱) هدازیروپوک شاط، (۹۰/ ۷۴، اتسولب) دنهدرب راک هب ینعم نیمه هب ار هژاو نیا، (م ۱۰/ ق ۴ دس).

یارب الثم. دربیم راک هب ینعم نیمه هب ار ربج ژاو تاقتشم زین (م ۹/ ق ۳ دس مود ق مین) لملاکوبا مهرد ةئاملال ربجاف) نک عمج ۸۰ اب ار نآ و نک ربج ۲۰ اب ار مهرد ۱۰۰: «دیوگیم: $20x - 10 = 80$ لدام «...فئارط»، م، ۵۰-۱۲۹. (دیآرد $20x + 80 = 100$ تروص هب ات «(نینامثللاب اهزرو عیش نیرشعلاب «لَباقی ف رَجی ف»: ۶۹).

نآ لداعت طفح یارب وزارت فک ود هب یواسم ریداقم ندوزفا هب ار ربج $\frac{1}{2}x^2 + 3x + 2$ رد ینوریب ناحیروبا نآ هب هکنآیب، لیثمت نیا رد و (۴۹-۴۸ ص، یسراف نتم، ۳۷ ص، یبرع نتم) دنکیم هیبشت لوصا هب، دنک حیرصت.

$$a = b \quad ? \quad a + c = b + c$$

و

$$a = b \quad ? \quad a - c = b - c$$

(ق ۶۷۲ د) یسوط نیدلاریصن. دیوچیم دانتسا (۲۲۳/ ۱، ثیه: کن) سدی $\frac{1}{2}x^2 + 3x + 2$ باتک فراعتم لوصا زا (د) یسانکم یزاغ نبا و (۱۸۹-۱۹۰ ص) (م ۱۴۲۹/ ق ۸۳۲ د) یناشاک دیشمج نیدلایغ و (۱۹۰-۱۹۱) (م ۱۲۷۳/ ۹۱۹ ص) (م ه) اَنب نبا، لاج نیا اب. دنهدرک فیرعت تروص نیمه هب ار هلباقم و ربج زین (۲۲۸ ص) (ق ۹۱۹ ژاو یرگید یاج رد، هداد صاصتخا نآ فراعتم یانعم هب هلباقم و ربج هب ار یشخب دوخ باتک رد دنچره $ax = b$ لدام رد لوهجم بیرض هب تباث رادقم میسقت ینعم هب ار نآ و دنکیم ینعم «حالصا» ار ربج توافتم ربج فراعتم ینعم اب دنچره زین دربراک نیا. (۱۵۱-۱۵۲، یداصلق: کن زین ۵۶ ص) دنادیم بچ، یداصلق، انب نبا رثا حراش، لاج نیا اب. دراد طابتراملک نیا یوغل شیری اب یوحن هب، تسا رسارس: کن) ابیلص رطن، اهلیلد نیا هب. (۲۴۷ ص) تسا هدرب راک هب یحالطصا یانعم نامه هب ار ار یمزراوخ ضرغ و دنادیم «درک ریزگان» و «درک روبجم» یانعم هب رَجَ ج زا قتشم ار هژاو نیا هک (هلاقم فراعملال ةرئاد تیس). دیامنین ینتفریذپ، درامشیم هلداعم کی شیری «ندیشک نوریب» نآ زا (ربج لخدم، یمالسا گرزب)

فورعم هيف هباتك و یمزراوخلل یسوم نب دمحم ؤللل دبعب و با ذاتسالال هيف فنص نم لوا ليق [3] نم و هيف بتكلل نسح نم وه و لماشلال هباتك ملسا نب عاجش لمك و با هدعب فنص و .روهشم (۵۷۹ص ؛ 1ج ؛ نونفلا و بتكلل یماسأ نع نونظلا فشك)یشرقلا حرش هحورش نسح

یلع سانلا عاج و ملسأ نب عاجش لمك و با هدعب و یمزراوخلل ؤللل دبعب و با نفلل اذه بتك نم لوا و لهأ نم ريثك هحرش و هيف ةعوضوملا بتكلل نسح نم تسلا هلائسم ي هباتك و هيف هرثأ .اوداجأف سلدنألا

یهنأ قرشملا لهأ نم ميعلاعتلا ةمئأ ضعب نأ انغلب دق و یشرقلا باتك هحورش نسح نم و و الامعأ اهلك اهل جرتسا و نیرشعلا قوف یلإ اغلب و سانجألا ةتسلل هذه نم رثكأ یلإ تالداعملا یهتنا یلاعت و هناحبس ءاشي ام قلخلل یف ديزي ؤللل و ةيسدنه نيهاربب معبتا

و ةلباقملا و ربحلا وه یضایرلا نم ةيميلعتلا یناعملا دحأ نإ یمايخلل ميهاربإ نب رمع خيشلا لاق انیلإ لصي ملف نومدقتملا امأ اهل رذعتم ادج ةصاتعم تامدقملا نم فانصأ یلإ جاتحي ام هيف اهيف رظنلا یلإ ثحبلا رطضي مل وأ رظنلا و بلطلل دبعب اهل اونطفتي مل ملعلل اهيف مالک مهنم .مهمالک اناسلل یلإ لقني مل و

ةركلا یف ةيناثلا نم ةعبارلا یف سديمشراً اهل معتسا ةمدقملا لیلحت مهل نع دقف رخأتملا امأ و ركنأ نأ دبعب اهل هل قفتي ملف ةلداعتم دادعأ و لاومأ و باتك یلإ یدانف ربحلاب ةناوطلأل و رقتفا مث ةیطورخملا عوطقلاب اهلح و نزاخل رفجج و با هعبت یتح عنتمم هنبأ مزجف ایلم اهيف .یهتنا ضعبلا لح مهضعبف اهنم فانصأ ددع یلإ نیسندنهمل نم ةعامج هدعب

و ،ینیدراملا سولف نبال ربحلا باصن هيف ةرصتخملا بتكلل نم و مولعلل ةني دم ي ف لاق .یلصوملا یلحملل نبال ديفملا

.یسوطلل رفظلا باتك ةطسوتملا نم و

یلع كؤمّسلا نهرب و ملسأ نب عاجش یبأل لمكلا و یلحملل نبال لوصألا عماج ةطوسبملا نم و ام هيف دروأ عفان رصتخم هحرش و نیمسايلا نبا ةزجراً و ،ةيسندنهلا و ةیددعلل نيهاربلا هلائسم .هنم دب ال

دج ب أ).یدوعسملا دمحم نب دوعسم نب دمحم نیدلل فرش ةلاسر دوصقملا ب ةیفاولا لئاسرلا نم و (۱۷۶-175ص ؛ 2ج ؛ مولعلل

ربح ملع نیشیپ

بتالاب تاجرد زا هاگ و ،مود و لوا ٭چرد زا یربج تالداعم لح هب اهنأ رد لوهجم رادقم نتفای هک یلئاسم ،وگانوگ یاهندمت رد رود رایسب ٭تشذگ زا ،دوش یم رجنم ،تالداعم زا یهاگتسد لح هب'یتح و نالودن اسریم خیرات زا شیپ یاهنارود هب ار لئاسم نیل ٭شیر ناخروم زا یخرب و تسلا هدوب هتخانش .دندوب انشأ لوا ٭چرد تالداعم لح (متریوگلا).روتسد اب ناتساب نایرصم .(باتک رسارس ندرود 40-روابگیون) دنتخانشیم ار مود و لوا ٭چرد تالداعم لح هاراهنت هن ،مق ۱۷۰۰ لاس دودح زا ،اهیل باب لح ار ،متشه ٭چرد تالداعم زا یصاخ تالاح'یتح و ،رتالاب تاجرد زا تالداعم زا یخرب هکلب ،(42- لئاسم زا ییاههعومجم طقف ،هدیسر ام تسد هب اهندمت نیل زا هچنأ ،لاح نیل اب .(48 ،ومه) دندرکیم ،ایب صاخ یددع لئاسم دروم رد ،دنراد تیلک مود و لوا ٭چرد تالداعم دروم رد دنچره ،اهلح هار .تسلا یددع تسلا رتشیب ود زا اهنأ ٭چرد هک یلئاسم رد و دناهدمآ تسد هب قیروط هچ هب تسین مولعم و دنوشیم .دنراد دربراک صاخ لئاسم دروم رد اهنت تالداعم لح یاهروتسد

تسا هدی سرن ام تسد هب ربح ینی مز رد یرثا چیه ، (مق ۳-۵ یاهه دس) ینانوی تایضایر نیرز رصع زا هب ینانوی نادیا ضایر ینانوی نارود رد ملع نیا هک تفگ ناوتیم هوب هدرک فوطعم هسندنه هب هرسکی ار ناشیا هجوت هجنسمهان تایمک فشک زین و ، قیقدهارب ، لاموع زا رگید ینی ناوتیم ار تایمک یدنبم یسقت یرابرد ینانوی یفسلف تایرطن . تسا طسرا راثا رد هک یتروص هب ، ینانوی یفسلف رد ، تسبیم ربح ملع شیا دیپ رب ار هار هک تسناد هدی سوی ولوپآ و سدی مشرا و سدی لقا نوچ ینانوی نادیا ضایر راثا رد نآ ریثأت و تسا هدمآ ، عیبط دادعا نآ زا روظنم هک ، دادعا ۱۰ : دنوشیم میسقت زیامت آلماک یتسد ود هب اهتیمک ، دوشیم یلک موهفم یدنبم یسقت نیا رد . دننامز و (مجح و حطس و لوط) یسندنه تایمک هک ، ریdaqم ۲۰ ؛ تسا نایم ییاه «تبسن» تروص هب (اهرسک) ایوگ دادعا ، درادن دوجو (گنگ و ایوگ دادعا لماش) «یقیقح ددع» تبسن و ، طخهراپ اب ، دنوشیم هدی مان گنگ ددع هزورما هک یتادوجوم و دندرگیم فی رعت یعیبط دادعا باتک رد اهشور یخرب دوجو ، لاح نیا اب . دوشیم هداد شیا مان ، اهطخهراپ نایم تبسن اب اه نآ نایم فی لآت) سدی لقا لوصا باتک مه و مشش و مود تالاقم رد ایاضق زا یخرب و (مق ۳ دس) سوی ولوپآ هدفاتسا یسندنه ربح یعون زا ینانوی هک تسا هدرک دقتعم ار ناخروم زا یهورگ (مق ۳۰ ح مان هب دوح باتک رد نیتیوز یکرامناد نادیا ضایر راب نیتسخن ار «یسندنه ربح» حالطصا . دناهدرکیم یرطن» یرطن» تبسن و ، وس کی زا اهطخهراپ یور رب یتایلمع هار زا یطورخم عطاقم یلصا صاوخ ، سوی ولوپآ هتخومآ ربح یاهباتک رد هزورما هک دنراد ار یبرض و یعمج صاوخ نامه هک تسا هدش نایب ، رگید یوس (75 ، دندرو رد ناو) دوشیم

زا یاهراپ یسندنه نایب سدی ۱۱۵۰ باتک ایاضق زا یخرب هک دندقتعم یسندنه ربح یرطن ناراداو ه دنایربج تالداقم لدبم تروص عقاو رد باتک نیا یاهمیسرت زا یخرب و تسا یربح یاهداحتا و طباور ... و c و b و a اب ار اهطخهراپ ، (375 / I ، شه : ۱۱۵۰ مود ۱۱۵۰ لاقم زا لوا ۱۱۵۰ یضق رد رگا الثم . (389 ، وراگنوا)
$$a(b+c+\dots) = ab+ac+\dots$$
 طببار ینعی ، برض هب تبسن عمح یریذپ شخپ تیشاخ هیضق نیا ، مهده شیا مان اب ار طخهراپ ود لوط (379 / I ، مود ۱۱۵۰ لاقم زا مراهچ ۱۱۵۰ یضق رد رگا ینینچمه . دنکیم نایب ار
$$a^2+b^2+2ab = (a+b)^2$$
 یربح داحتا اب هیضق نیا ، مهده شیا مان b و a یاهدامن یاههناشن نابز هب هاگره ، زین (257-367 / II ، مود ۱۱۵۰ باتک مشش ۱۱۵۰ لاقم یسندنه تامیسرت زا یخرب ، زلتسم یریبع نینچ اما . دنوشیم رجنم ود و کی یرج رد یتالداقم لح هب ، دنوش همجرت یربح ره دنچره ینانوی تنس رد هک یلاح رد ، داد شیا مان یددع اب ناوتیم ار یلوط ره هک تسا نآ هب داقعتا یلوط ره ربارب رد و تسا زاجم مه لمع نیا سکع هک دندوبن دقتعم ، دندادیم شیا مان یلوط اب ار یددع . دنکیم لح ضحم یسندنه هار زا ار هلئسم نیا سدی لقا هک تسا لیلد نیا هب . دراد دوجو یددع مه

لصاح تروص هب هاگ چیه لیطتسم تحاسم ، سوی ولوپآ رد هچ و سدی ۱۱۵۰ رد هچ ، لیلد نیمه هب زا . دوشیم هدی جنس رگید یتحاسم اب لکش ره تحاسم هکلب ، دوشیم هداد ناشن نآ عاضا برض یسررب هناشن مان هب موهفم قیرط زا ار یطورخم عطاقم ۱۱۵۰ رد ، سوی ولوپآ دنچره ، ور نیا ناشن هراومه یو ، لاح نیا اب ، تسا کیدزن رایسب یطورخم عطاقم ۱۱۵۰ لداعم یزورما موهفم هب هک دنکیم . درادن یهیجوت قوف ایاضق یربح ریبع ، نیا رب انب . دنکیم نایب حطس ود یربارب تروص هب ار بدرک ایوگ اب لداعم ، یربح نابز هب ، نآ دیچی ایاضق زا رایسب ۱۱۵۰ مهده ۱۱۵۰ لاقم تسا ینینچمه باتک «یربح» تالاقم ریبع هژیوهب و ینانوی یسندنه ربح ۱۱۵۰ لاقم ، لاح نیا اب . تسا گنگ دادعا و ثیه دننام تایضایر ناخروم زا یهورگ . تسا ثحب دروم نانچمه تایضایر ناخروم نایم رد ، سدی لقا نادیا ضایر ، یو هردنآ دننام یتح و دنراد رواب ینانوی یسندنه ربح دوجو هب دندرو رد ناو و رواب گویون ۱۱۵۰ مهن و متشه و متفه تالاقم یاوتحم هک دندقتعم ، (ش ۱۳۶۷-۱۲۸۵ م/ ۱۹۸۸-۱۹۰۶) یوسنارف گرزب هب ناشر تشیب هک رگید یهورگ . (۴۴۸، یو) «تسین (حیحص دادعا ۱۱۵۰ قلح ربح) ربح زج یزیچ اتدمع» رد ربح دوجو زا نتفگ نخس یتح و حالطصا نیا دربارک ، دنراد قلعت یضایر ناخروم زا یرتدیدج لسن . دننادیم اور ار ینانوی رود

دندریگی م رطنرد مه ار گنگ'یت ح و

باشن ،بیارض ندوب تبثم طرش هب ،ار مود و لوا چرد تالداعم تالاحیمامت عقاو رد ،هلداعم ۶ نی لمع ود زا یکی اب ار نآ ،دشاب هدش هداد تروص ۶ نی زا یکی زا ریغ هب یاهلداعم هچنانچ .دندهیم هاگره نی نچمه .مینکیم لیدبت لامرن تروص ۶ نی زا یکی هب ،لمع ودره اب ای ،«هلباقم» ای «ربج» لامرن تروص هب هلداعم ،ددع نی هب هلداعم نی فرط میسقت اب ،دشاب کی فلاحم یددع ۲۸ بیرض دیآی مرد .

سلا لوا چرد للداعم هب لیدبت لباق (۳ مش) رگیدی کی و لوا چرد زا (۱ مش) یکی تالداعم نی زا تسد یمزراوخ ،رگیدی للداعم ۳ دروم رد .دوشیم رجنم ددع کی رنج جارختسا هب ۲ رامش للداعم لح اب ار متیروگل نی هلداعم ره دروم رد اهتنم ،دهدیم تسد هب ار هلداعم لح یلک (متیروگلا) داعم شیر ،لاثم ناونع هب .دربیم راک هب ،دمانیم (وگلا) «باب» ار نآ هک لاثم کی زا هدافتسا طبار زا ۴ رامش

ور ۶ رامش و ۵ رامش تالداعم دروم رد .دراد تبثم باوج کی هراومه هلداعم نی .دیآیم تسد هب ود تسا نکمم هلداعم هک دنکیم دیق $x^2+a=bx$ للداعم دروم رد هک نی زج ،تسا ناسکی اساسا یمزراوخ .دشاب هتشانن باوج ای ،دشاب هتشاد تبثم باوج

اهل ملجود ربح

ملع لوح تاحل زا ،لاح نی اب و ،هتفرگ رارق هجوت دروم رتمک هک یمزراوخ باتک زا یرگیدی شخب یور رب برض و قیرفت ،عمج یلصا لمع ۳ نی اب هب هک تسا یشخب ،تسا تیمها زئاح رایسب ربح قیرفت و عمج دروم رد یدعواقو نی اب هب ادتبا یمزراوخ .(۲۷-۳۰ ص) دراد صاصتخا اهل ملجود ددع کی تروص هب ار یاهل ملجود ره یو ،اهل ملجود برض دعواقو نی اب یارب .دزادربیم اهل ملجودی دع نی رابرد ار ۱۰ یانبم رد یمقرود ددع ود برض دعواقو هاگنآ و ،دیریگی م رطن رد x یانبم رد یمقرود اهدعب یمزراوخ راک زا شخب نی .(یسوم نبدمحم ،یمزراوخ ،ده : کن) دربیم راک هب یانبم رد یمقرود لخدم ،یمالسا گرزب فراعمل اقرئاد تیاس).تفای هعسوت وابتکم نانادیضای و یجَرك تسد هب

(ربج)

کیزیف هتخومآشناد ،دهشم یرطتنم یاهفرح و ینف هکشناد داتسا ،اینیئایض نسح رتکد و مالسا یاضف زا ربح ملع یریذپریثأت هنیمز رد یمزراوخ هراونشج نارواد تایه لوئسم و یاهتسه رد ؛تسا وسمه نید هفسلف اب هک دوشیم متخ یریسم نامه هب تایضایر :دیوگ یم یمالسا هقف یتسه قیاقح کرد یارب یرازبا و هدش داجیا بان درخ اب هک تسا ییاهشور هعومجم تایضایر عقاو یملع تیصخش .تسین بان درخ دعواقو زا چراخ یرامعم نی و هدرک یرامعم ار یتسه دنواخ .تسا شزومآ رد تسا مزال تهج نیمه هب .تسا رگنایامن ار تدحو نی زین ام ینامسآ باتک و نید ناگربزب .تشانن نمض هجوت یلاعتم فده نی هب رگیدی مولع و تایضایر

هب ار شیوخ تلاسار ،دنک انشآ یتسه تقیقح اب ار ام دناوتن یشناد رگا عقاو رد :درک راهظا یو رد هک دراد دوجو یاهدیچیپ یسدنه قیاقح یتسه یرامعم رد لاثم ناونع هب .تسا هدناسرن ماجرف اهیگدیچیپ نیمه تخانش تایضایر زا یشخب تلاسار و هدش هتخادرب نآ هب رضاعم یسانشناهکی .تسا یتسه تاذ رد ناهن قیاقح و

تایضایر هعسوت لماع ؛مالسا

یکی :درک راهظا یمالسا ندمت خیرات رد یضایر مولع تفرشیپ یاهه نیمز هب هراشا اب اینیئایض نید ماکحا و هقف ،یمالسا ندمت خیرات رد نآ ماع یانعم هب تایضایر تفرشیپ لیالد نیرتمهم زا

اب .دش نآ هب هتسباو مولع و تايضاير هعسوت بجوم نآ ماكحا و مالسا تقیق رد .تسا مالسا بجوم هك يدعاوق زا يرایسب هك تفایرد ناوتیم مالسا زا سپ تايضاير گرzb بتك هب يهاگن هلبق يعرش تاقوا نییعت ،ثرا ،تراجت دننام يمالسا ماكحا هب ،دش تايضاير هعسوت و طسب تايضاير هك دوب يا هنوگ هب تالداام يخرب ثرا هنيمز رد هنومن ناونع هب .ددرگ يمزاب ...و يباي .تفای هعسوت تالداام عون ني لح نونف تهج نیمه هب و دمآ يمن رب نآ خساپ هدهع زا نامز

هب يهاگن تسا يفاك يعدم ني تابثا يارب :درک هفاضا دهشم ياهفرح و ينف هاگشناد داتسا (ع) اضر امام رصاعم نادىضاير يمزراوخ يسوم نبا دمحم **هلباقملاو ربجل باتك همدم**م باتك ني نيودت رد شا هزيگنا نوماريپ شيوخ هلباقمو ربج هلاسره همدم رد يمزراوخ .میزادن ي هلباقملاو ربج كمك هب تابساحم هرابرد هاتوك يرثا تسا هدرک قيوش ت ارم نومام» دسيون ي **نامدرم** هك لېبق نآ زا ،منك دودحم باسح ملع رد دراوم ني رتدنم دوس و ني رتهداس هب ار نآ و في نصت **و داد مامت رد و تراجت ،يقوقح يواعد ،تثارو راصحنا ،اياصو ،ثرا ياياضق رد موادم ،اههاربآ ندينك ،نيمز يريگهزادنا هك اج ره اي دنراد زاي ن اهنادب مه اب اهنآ ياهدتس ،«دشاب رظن عمطم هك لېبق ره و عون ره زا دصاقم رگيد و يسندنه تابساحم**

نيا .دوب فل تخم ياهم يلقا رد ندرازگ زامن يارب نامز نيیعت ،رگيد هنومن :درک هفاضا اي نيئايض .دنك يم هيچوت ار هسندنه و تاثلثم ، تايضاير هب چايتحا هك دوب ديشروخ تاكرح دصر دنمزاين رما يشك هشقن و يحاسم هب فل تخم ياهم يلقا رد هك تسا يرما هلبق تي عقوم ندرک ادپ ني نچمه تي قاوم ،يباي تهج ،تراجت ،ثرا دننام يفل تخم ياههنيمز رد مالسا عرش يلک روط هب .دراد زاي هب تايضاير هب نامز نآ گرzb نادنمشناد و دوب تايضاير دنمزاين هك تسا يا هنوگ هب ...و صاخ ره ،دشيم فرطرب لي اسم نيا هك يماگنه .دوش ارجا ي تسرد هب عرش و هقف هك دن تخادرپ لي لد نيا .درک يم داجيا ار يديج لي اسم و دوشگيم ار يرگيد ياهباب يضاير ملع زا باب

مولع هعسوت بجوم هك تسا مالسا ني بم عرش ني ناوق تاذا نيا تقیق رد :درک ديكات يو (يتسه قيقاقح كرد يارب يرازبا ؛يضاير روحم اب وگتفگ ،انكي تياس).ديدرگ

ارص تخم اباتك ةلباقملا و ربجل باتك نم تفل :تسا ترابع نيا باتك همدم زا ناشيا دوصقم ي ف و مه اياصو و مه ثيراوم ي ف هيا ةجاجلا نم سانلا مزلي امل هلي ل و باسحلا في طلل ارضاح يرك و نيضرالا ةحاسم نم مهنبي هب نولماعت ي ام عي مچ ي ف و مه تاراجت و مهم ماكحا و مه تمساقم (١٦ ص ،ةلباقملا و ربجل باتك) هونوف و ههوجو نم كلذ ريغ و ةسدنهلا و راهنالا

:تسوا قيمع مهف زا يكا ح و هجوت بللاج زين وا ترابع همادا

امنا دادعالا عي مچ تدجو و ادع كلذ عي مچ تدجو باسحلا نم سانلا هيا چاتحي ام ي ف ترظن امل ي نا و دحاولا زواج ام دادعالا نم هب طفلي ام عي مچ تدجو و ،دادعالا عي مچ ي ف لخاد دحاولا و دحاولا نم تبكرت نورشعلا اهنم نوكتف دحاولاب لعف امك ثلثت و ةرشعلا ينثت مث دحاولا جرخم جرخي هرشعلا يلا فلالا يلا ةرشعلا و دحاولاب لعف امك ثلثت و ةئاملا ينثت مث ،ةئاملا مامت يلا نوثالثل و (نامه)ددعلا نم كردملا ةياغ يلا دقع لك دنع فلالا ددرت كلذك مث

ولف .يقابل ةلباقم ي ف رخآلا نوكي ف ،نيضوعلا دحآ ي ف مولع ملاءجل ءانثتسا زوجي : (بي) [4] اقلطم لطي :خي شلا لاق مويلا رعسب ادحاو يواسي ام آل ةعب رآب ةعلسل هذه كتعب :لاق ةثالتي ف حصي :لاق ادحاو صخي ام آل :لاق ول و .مويلا رعسب املعي نآ آل ،كلذ هجولا و ،ةلاهجل **هاملع ناف** ،ةلاهجل يلا يضفملا رودلا توبثل ،نالطبلا يدنع برقألا و ،نم ثل عي مچ اهعبارأ .نم ثل عي مچ اهسامخأ ةعب رآ ي ف عي بلل احص **امهريغ وأ ةلباقملا و ربجلاب**

،عیش ثلث و قرشع لدعی عیش نمثلانأل،رشع ةسمخ وهف نمثلال ثلث و قرشعب هعاب ول و ثلث الال:لاق ول و .ثلث و رشع ةثالث وهف نمثلال عبر و :لاق ول و .نمثلال یثلث لدعت قرشعالاف (27 ص: 2ج؛ مارحل و لالحل ةفرعم یف ماکحال دواق).فصن و ةعبس وهف نمثلال

هدش ربح ملع یصاصتخا تاحالطصا نایب دراو،بلطم نیا حیضوت بسانت هب همارکلل حاتفم دیامرف یم و تسا:

و ةلداعملال ینعم و ةلباقملال ینعم و هانعم ةفرعم نم -ملعلال لیصحت نایب لبق -دب الف ربحالأمأ .ماقمال یف تاحالطصا نایب

ائییش الال ةعلسلال اذه انلاثم یفف،لباقملال یلع ةدايزلا نع و صقانال لیمكت نع ةرابع ربحالاف دیزت و ،ةمات ةعلسلال ریصتف ءانثتسالال طقس و ةعلسلال لمكت نأ ربحالاف،ءایشأ ةعبرأ لدعت ةعبرألال ریصتف،ءایشأ ةعبرألال وه یڈال اهلداعم یلع ةعلسلال هب انمم یدل ءیشال کلذل لثم اربج یمسی ةلک لمعلال اذه و ،همات ةعلسلال و ائییش و ةعبرأ ءایشأ

.ةلداعملال لصحتل نیفرطلال یف ةسناجتمل سانجال طاقسإ یهف ةلباقملالأمأ و

قرشعالال طقسف نیعبرأ لداعت قرشع و نائییش :الثم لوقنف،لاثملال ناونع یف کلذل حوضول و ،ةلباقملال ینعم وه و نوثالث یناثلال یف و نائییش لوالال یف یقبی نیلداعتملال نم دحاو لک نم سانجالألأل،لئاسم ثالث یه و سنج و سنج نیبأمأ یه و ةلداعملال تلصح ةلباقملال تلصح اذاف :ءایشأ ةثالث یف ةروصحم ةلباقملال و ربحالال یف

،الاوأم لدعت ءایشأ ةیناثلال و ،ائییش لدعی ددع یلوالال ةلأسملالاف .ددعلال و لامال و ءیشالال یه و اضیأ ةثالث یه و نیسنج و سنج نیبأمأ و .اددع لدعت لاوأم ةثالثال

.ءایشأ وأ ددع لدعت لاوأم ةثالثال،اددعأ و الاوأم لدعت ءایشأ ةیناثلال،الاوأم و ءایشأ لدعی ددع یلوالال

و افین داز ییدیشمجلال ناک نإ و ،ءامدقلال راکفأ اهیل تهتنا یثلال تایربجلال یه تسلال هذه و .ةنف یللالو کوم لیصفتلال و لمعلال و یلامجلال ثیدح اذه و ،باسحلال لهأ امامإ ةنإ:لیق اذه و ،نیعست

یمسی هتفرعم لوهجملالأن وهف ةلباقملال و ربحالال اهیل فقوقتی یثلال تاحالطصالال نایبأمأ و ،ابعک هانیمس لامال یف هانبرض اذإ و ،الام لصاحل یمسی ءیشالال یف ءیشالال انبرض اذإ و ،ائییش لام یف و ،بعکللال لام هانیمس لامال لام یف هانبرض اذإ و ،لامال لام هانیمس بعکللال یف هانبرض اذإ و ادوعص ةبسانتم لکلال و ،بعکللال بعک بعک بتارملال عساتف،اذکه و ،بعکللال بعک هانیمس بعکللال یل ءیشالال یللالامال و لامال یللالبعکللال ةبسنک بعکللال یللالامال لام ةبسنف،الوزن دواق حرش یف ةمارکلل حاتفم)اذکه و لامال عذج یل ءیشالال عذج و ءیشالال عذج یللالدحاوال و دحاوال (249-251 ص: 13ج؛ (ةثیدحل - ط) ةمالعلال

هعجارم عیبم رد ملع طارثشا ناونع ۲،رامش تسویپ هب زین ثحبم نیا یلیصفت یسررب یارب دیامرف.

دیامرف یم دنراد تلادخ داهتجا رد هک یمولع دروم رد ینوت لضاف موحرم [5]

وأ ،ةطرشلالابأمإ،داهتجالال یف ةیلخدم اهل،ةروکذملال مولعلال یوس،رخأ ءایشأ انهاهأن:ملعأ و ...:ةللمکمال

وه و ؛ ةلباقملا و ربجلال و نيئطخلال و ،ةبسانتملا ةعبرألاك ،باسحلال ملع ثحابم ضعب :عبارلا
إلإ هي قفلالا ىلع سيل ةنأل ف :هريغ ي ف أم و ،رهاظف :يَّجتملا ي ف أم ،اطرش سيل و لم كم اضيأ
مكح نأ هيلع :الثم ،هتّمذ ي ف سيل ف ةيطرشلل فارطأ قي قحت أم و ،تأيطرشلل لاصّتاب مكحلل
إلإ ةتسّيلع ديزل) :هلوق ي ف هب ررقملا ةيّمك نايب هيلع سيل و ،هب ذخاؤم وهف ءيشب ررقأ نم نأب
لمأتف ،الثم (ديزل ام فصن ألإ ةتسّيلع ورمعل و ،ورمعل ام فصن

ضعب عللاطم براقتب ملعلل ،ضرألا ةيوركب ،قّلعتي ام لثم ،ةئيهلا ملع لئاسم ضعب :سماخلال
و ةينامث رهشلل نوك زيوجت :لثم ،موصلال لئاسم ضعب ل اذك و ،امهدعابت وأ ضعب عم دالبلال
صاخشأل ضعب ىلإ ةبس نللاب اموي ني رشرع

ةيفاولا) ديلقتلا و داهتجالا) الثم س ورعلا لكشب عاب ول امك ،ةسدنهلل لئاسم ضعب :سداسلال
(280-282: ص)؛(لوصأل ي ف

دىامرفىم نىنچ زىن ىنىوزق ىلع دىس

و ةمّدقتملا رومالا ىلع ةروصقم داهتجالا طورش نوك نم ةفئاطلال ني طاسأ نم دحاو ريغل اقافو قحلال
اهيلع ديزم ال

و ةسدنهلل و ةئيهلا و باسحلال ةفرعمك داهتجالا تالّمكم نم اهنوكب دحاو ريغّصن رخا روما انهاه معن
بطل.

ةلثامتملا دادعأل و ةلباقملا و ربجلال و نيأطخلال و ةبسانتملا ةعبرألال هنم فرعي نأب ف :لّوأل أم
ةنابتملا و ةقفاوتملا و ةلخادتملا و

اموي ني رشرع و ةينامث رهشلل نوكب و ،ةلبقلااب قّلعتي ام هنم فرعي نأب ف :يناثلال أم و
صاخشأل ضعب ىلإ ةبس نللاب

لكشب عاب ول امي ف هتدئاف رهظيل امريغ و حوطسلااب قّلعتي ام هنم فرعي نابف :ثلاثلال أم و
هريغ و سورعلا

ريغ و ،حاكنلل ةخسفملا بويعلال نم هون و نرقلال ي ف هيلإ جاتحي ام هنم فرعي نأب ف :عبارلال أم و
راطف إلل ةحيبملا صارمأل نم كلذ

وه اذه و ،عوضوملا ةفرعم ال مكحلل نايب هي قفلال ةفيظو نأل ،حضاو داهتجالا طورش نم اهنوك مدع و
أم و تأيطرشلل لاصّتاب مكحلل ألإ هيلع سيل هي قفلالا نأ» :نم ةجالحال مدع هجو ي ف ليقي ام ىنعم
؛(لوصأل ملاعم ىلع ةقيللعلل) ديلقتلا و داهتجالا) «هتفيظو سيل ف ةيطرشلل فارطأ قي قحت
(284: ص)

رد تاىضاير هحفص ،هيكدف تىاس هب ناوتىم هدش ركذ دراوم ربهوالع هلئسم بناوج ىسررب يارب
دومن هعجارم **هقف**